

OTTO OLIVA

ZEMĚPISNÝ A HOSPODÁŘSKÝ PŘEHLED POLSKA

Lidová republika Polská (Polska Rzeczpospolita Ludowa) měří 311 730 km², t. j. okrouhle 312 000 km². Rozkládá se mezi 49° 5' — 54° 50' s. š. a 14° 5' — 24° 19' v. d. gr. Vzdálenost mezi severem a jihem činí 649 km a mezi západem a východem 703 km měřeno na 52 rovnoběžce. Lidová republika Polská po druhé světové válce získala na západě hospodářsky velmi cenné kraje v celkové výměře 103 000 km². Tvoří je *Slezsko* se svahy Sudet a Krkonoš se Sněžkou, o kterou se s Polskem dělíme, pak *Lubušsko* neboli *země Lubušská* (polsky *Ziemia Lubuska*) a *Západní Pomoří* (polsky *Pomorze Zachodnie*) s částí bývalých Východních Prus s t. zv. *Pomořím Mazověckým* (polsky *Pomorze Mazowieckie*). Těmto územím se říkalo *Ziemie Odzyskane*, t. j. *Znovuzískaná území*.

Dnes se jmenují *Západní země*, poněvadž byly již sněmovním usnesením r. 1949 připojeny k celkové státní administrativě. Všechna tato území se představila r. 1948 nejen polské veřejnosti, ale i mimopolskému světu svou krásnou výstavou, pořádanou od července do října ve Vratislavi (Wrocławu).

Větší státy než Polsko jsou v Evropě SSSR, Francie, Španělsko, Švédsko, Norsko, Německo a Finsko.

Polsko posunutím hranic na západ o 80—200 km, stává se *státem střeoevropským* a zajišťuje si tak významné postavení ve střední Evropě, takže není jen státem baltickým.

Polsko je stát přímořský a na moři je jeho budoucnost. Jeho břehy omývá na severu moře Baltické, jemuž Poláci říkají Bałtyk. Bałtyk patří dnes Polsku v délce skoro 500 km (497 km) a s pobřežím ostrovů Wolině a Uznojma (polsky Wolin a Uznam) má pobřeží celkem 600 km délky proti 70 nebo 140 km, počítáme-li

i pobřeží poloostrova Helu, za první republiky. *A moře je pro Polsko brána do světa.* Na jihozápadě a na jihu tvoří hranice *Sudety a Karpaty*. Také na západě jsou hranice přirozené a vytváří je řeka *Odra a Nisa Lužická*. Hranice začínají západně od Swinouští (polsky *Świnoujście*) a jdou přes Uznojmo (Uznam) a Štětínskou zátoku, přes Gryfino nad Odrou, kolem Słubice (dř. Frankfurt nad Odrou, který zůstává na levém břehu Odry), a podél levého břehu Nisy za Žitavu, kde se končí hranice s Německou demokratickou republikou a kde začínají hranice s Československem. Hranice na jihu zůstaly stejné, jsou to staré hranice, jež dělily Německo od Československé republiky a jež nás dělily od Polska. Východní hranice jdou od pramenů řeky Sanu k severu a točí se na východ od Przemýslu. Rawa Russkaja zůstává v SSSR. S tokem říčky Solokije jdou k Bugu na Polesí, protínají Bělověžský prales a severně od Kuźnice na trati Varšava—Vilno, zabírají suvalský okres a od místa Wizajny se obracejí k Viselskému zálivu, takže Nordenbork a Darkiejmy zůstávají na straně sovětské a Gołdap a Braniewo na straně polské.

Délka hranic činí 3566 km. S NDR je délka polských hranic jen 456 km proti 1912 km před druhou světovou válkou. S Československem je délka hranic 1292 km a s SSSR 1321 km.

Pro obchod je poloha Polska výhodná, protože se rozkládá na cestě nejen mezi západem a východem, ale i mezi severem a jihem. Leží na obchodní cestě, jež vede od moře Baltického k moři Černému a k Jadranu.

Polsko je z 80 % nížina. Průměrná výška Polska je 169 m n. m. *Rozsáhlé polské nížiny jsou pozůstatek z doby velikého zalednění těchto krajín,* kdy se obrovský ledovec posunoval z Gronska přes Skandinávii k jihu a zanechával po sobě, když roztál, tisíce jezer nejrůznějších velikostí. V Pomoří jsou dvě oblasti jezer: na západě je *pojezeří Pomořské* a na východě se třpytí jezera *pojezeří Mazurského*.

Ve vojvodství Pomořském je největší jezero *Gopło*, které měří 24 km² a má největší hloubku 16 m. V Olštýnsku největší jezera jsou jezero *Śniardwy* s plochou 122 km² a s největší hloubkou 25 m a jezero *Mamry* se 104 km² a s největší hloubkou 38 m. Ve vojvodství Štětínském je známé jezero *Dąb*, které je po jezeře *Lebė* (76 km²) největší; má rozsah 54 km² a 8 m hloubky.

Hlavní horská pásma jsou v Polsku, stejně jako v Česko-

slovensku, *Sudety a Karpaty*. *A tak nás dnes hory nedělí, ale spojují!* Na polské i na naší straně se zdvihají v Tatrách Rysy vysoké 2503 m. Jsou-li Sudety vyhledávány ročně tisíci turisty, tím více to platí o Karpatech a zvláště o Vysokých Tatrách, kde vznikla řada lázeňských míst, jako jsou *Zakopane*, *Krynica*, *Czorsztyn* a *Szczawnica*, jež jsou nejkrásnějšími místy v celém Polsku.

V odstavem patří Polsko z 99,9% k úmoří moře Baltického a zbytkem 0,1% k moři Černému. Hlavní řeky jsou Visla a Odra. *Visla s Odrou tvoří jedinečný vodopisný (hydrografický) celek. Odra je významnou říční dopravní tepnou pro vývoz polského uhlí.* Dopravuje se po ní také mnoho surovin z ciziny, zvláště švédská ruda. Ta se dováží nejen do Polska, ale i k nám do Vítkovických železáren. Odra, splavná od Kozlí (polsky Kozle), má veliký význam i pro náš stát, protože nás spojuje s přístavem *Štětínem (Szczecin)*. Dopravu po Odře obstarávala do 1. července 1952 „*Státní oderská plavební společnost*“ — „*Państwowa Żegluga na Odrze*“ a „*Československá oderská plavební společnost*“ — „*Czechosłowacka Żegluga na Odrze*“ ve Štětíně. Usnesením vlády z 1. července 1952 schválila vláda nařízení o sloučení národních dopravních podniků „*Československá plavba labská*“ a „*Československá plavba oderská*“ v jeden dopravní podnik s názvem „*Československá plavba labsko-oderská*“, národní podnik se sídlem v Praze.

Také Visla, a to hlavně v budoucnu, až bude splavněn celý tok, stane se důležitou říční obchodní cestou.

Polsko má dnes (r. 1953) přes 25 mil. lidí s průměrnou lidnatostí 83 osob na km². (V ČSR obývá přes 12,6 mil. lidí, průměrná hustota je 98 osob na km². V českých krajích připadá na km² 114 lidí, na Slovensku 72 osob.) Počet analfabetů se po válce stále zmenšoval díky kursům pro negramotné, takže koncem r. 1951 skončovalo Polsko s analfabetismem.

Polsko má jako my podle vzoru SSSR plánované hospodářství. Naši dvouletce odpovídala v Polsku *tříletka* neboli *tříletý plán*, který se skončil koncem r. 1949, kdy nastoupila v Polsku *šestiletka* od 1. ledna 1950. (U nás máme od 1. ledna 1949 *pětiletku*.) Byla-li *tříletka plánem hospodářské obnovy (rekonstrukce)*, je *šestiletka plánem rozvoje polského hospodářství a hospodářské výstavby státu*. V tomto šestiletí bude Polsko usilovat o vzestup národního hospodářství a vytvářet takové základy, aby mohlo přejít k socialistickému systému. Při rozvoji výrobních sil *největší úkoly připadají průmyslu;*

proto je šestiletka plánem industrialisace země. Do druhé světové války bylo Polsko státem zemědělským. Po válce se přeměňovalo ve stát zemědělsko-průmyslový a *na konci šestiletky, t. j. r. 1955, bude již státem průmyslovo-zemědělským* podobné hospodářské struktury, jako je Československo.

Polsko mělo před světovou válkou strukturu liberalistickou. Zemědělství, vnitřní i zahraniční obchod byly odvislé nejen od domácího kapitálu, ale zvláště od kapitálu zahraničního¹.

Jestliže žilo v první republice Polské v městech 28% obyvatelstva a na vesnici 72%, má dnešní Polsko v městech 31% a na vesnici 69% obyvatelstva. Zemědělství se věnovalo v druhé republice (r. 1946) na 58%, průmyslu a ostatním zaměstnáním 42%. R. 1949 ze 17 milionů dospělých lidí bylo zaměstnáno v zemědělství 6,5 mil. osob, 4 mil. pracovalo v průmyslu a v hornictví a 4 mil. v jiných zaměstnáních. Nastal tedy v zaměstnání obyvatelstva značný přesun k průmyslu, protože dříve více než dvě třetiny obyvatelstva žily ze zemědělství. *Tak se poválečné Polsko přeměňovalo ve stát zemědělsko-průmyslový*, k čemuž bylo vedeno i tím, že obdrželo podle postupimské dohody na západní a jihozápadní hranici nejprůmyslovější kraje bývalé Německé říše, t. zv. Země západní, jimž se do r. 1949 říkalo Znovuzískaná území.

Celá dřívější hospodářská struktura byla v Polsku změněna. Tak bylo rozparcelováno na 1 350 000 ha půdy na území první republiky, což znamenalo jen 7% půdy. Na Zemích západních bylo novými kolonisty příšlymi z oblastí východních, jež Polsko dobrovolně postoupilo SSSR, obsazeno na 400 000 hospodářství Němcům zabraných, o celkové ploše přes 3 000 000 ha. (Také NDR rozdělila na 3 000 000 ha půdy bezzemkům a malým zemědělcům.) Na 2 000 000 ha půdy zůstalo v Polsku ve státním záboru. Jinak byly v Zemích západních statky o 100 ha veškeré půdy a o 50 ha orné půdy zachovány. Na území vojvodství Poznaňského a Pomořského největší možná výměra statků byla stanovena na 100 ha bez zřetele na výměru orné půdy. Jenom státní

¹ Wiktor Grosz, polský velvyslanec v Praze, v publikaci *Polský podzim 1939* — na str. 12 udává, že cizí kapitál měl v Polsku r. 1937 v rukách 89% všeho průmyslu uhelného, kolem 88% průmyslu naftového, asi 84% zinkového, na 82% hutního, nad 80% plynáren, vodovodů a elektráren, kolem 70% průmyslu chemického, přes 66% elektrotechnického, 60% oděvního atd. Vedoucí roli mezi zahraničním kapitálem měl kapitál německý, který představoval 20% čili pětinu zahraničního kapitálu...

statky mohly mítí výměru větší. O průmyslu se stalo směrodatným státní rozhodování. Proto byly zestátněny velké závody, hutě, koksovny, elektrárny, plynárny, vodárny, průmysl zbrojařský, letecký, cukrovary, lihovary, větší mlýny, olejárny, tiskárny, továrny textilní a jiné průmyslové závody, jestliže měly nad 50 zaměstnanců s výjimkou stavebních a instalačních závodů. Také banky a peněžní ústavy byly zestátněny stejně jako dopravní podniky. Státní průmysl zařadil do provozu na 900 000 pracovníků z jiných oborů. Před válkou bylo na polském území (bez východních oblastí) na 250 000 řemeslníků. Počítá-li se na řemeslníka po 2 pomocnících, bylo zaměstnáno v řemeslech na tři čtvrtě milionu lidí. V průmyslu bylo před válkou zaměstnáno na 830 000 lidí, což činilo s řemeslníky na 1 580 000 osob.

Polské hospodářství má dnes sektor socialistický, sektor družstevní a sektor soukromný. Soukromný sektor je nejmenší a pomalu, ale jistě se ruší, aby byl nahrazen novými hospodářskými formami a plánovaným hospodářstvím, jež vede k socialismu.

Hlavní zaměstnání obyvatelstva, t. j. *zemědělství*, má dobré klimatické podmínky. Polsko je na rozhraní mezi podnebním rázu atlantského a kontinentálního. Přímořské podnebí mají jediné kraje, které jsou vysunuté na severozápad, t. j. zvláště *Pomoří a část Poznaňska*. Studená oblast je v Polsku v krajích severovýchodních. Horské klima je v *Sudetách, v Tatrách a v Beskidách*. Zima trvá 3—4 měsíce. Průměrná lednová teplota je od -1°C na západě do -4°C na východě. V Karpatech je průměr -6°C . Největší mrazy jsou v Karpatech až -37°C . Průměr nejteplejšího měsíce července je $17-19^{\circ}\text{C}$ a nižší je jen v Tatrách 15°C . Nejvyšší teploty jsou 35°C . Průměrná roční teplota je v Polsku od $6-9^{\circ}\text{C}$. Nižší střední roční teplotu mají jen Tatry (Zakopane $+4,6^{\circ}\text{C}$, r. 1948 $+5,3^{\circ}\text{C}$). Průměr ročních srážek je 500—600 mm, v Tatrách naprší 1100 mm, v Beskydách a v Sudetách 800—1000 mm. Nejvíce prší v červenci a v srpnu. Celoroční průměr srážek pro celý stát je 550 mm.

Polské zemědělství, jež pěstuje tytéž plodiny jako zemědělství naše, rok od roku se zdokonaluje, takže sklizně jsou stále větší.

Porovnáme-li hektarové výnosy před druhou světovou válkou v Československu, v Polsku a v Německu, uvidíme, že nejvyšší hektarové výnosy mělo Německo, pak Československo a nejmenší výnosy byly v Polsku.

Hektarové výnosy v q

	<i>v Polsku</i>	<i>v Československu</i>	<i>v Německu</i>
pšenice	12,4	16,4	22,6
žito	12,3	15,3	16,6
ječmen	11,6	16,6	21,2
oves	11,7	17,7	20,8
brambory	114,0	160,1	191,5
cukrovka	210,0	331,0	344,8

Největší výnosy, kterých dosahovalo Německo, byly způsobeny nejen racionálním hospodařením, ale také velikým užíváním umělých hnojiv, jichž mělo tehdejší Německo dostatek.

Polsko, stejně jako Československo, chce v budoucnu obilní produkci zvýšit právě tím, že by užíváním umělých hnojiv dosahovalo stále větších a větších výnosů, kterých musí dosáhnout, aby mohlo uspokojit stále větší a větší poptávku, když se životní standard jak v Polsku, tak také u nás má stále zvyšovat, protože kupní síla obyvatelstva obou států je stále větší. V l. 1930—1939 připadalo v Polsku 7 kg umělého hnojiva na hektar. V l. 1949—1950 to bylo již 24 kg. Průmyslový dělník má lepší příjmy, a proto si může dopřát i zlepšení svých existenčních podmínek. Porovnáváme-li polské údaje o sklizních z poslední doby, je patrné, že se hektarové výnosy v Polsku podstatně zvyšují a že *Polsko své hospodářství zlepšuje a spěje k úplné soběstačnosti v obilninách i v okopaninách. Není proto daleká doba, kdy se Polsko stane exportním státem obilnin, zvláště žita a ovesa, ale také sladu a cukru.*

Počátek byl učiněn již r. 1949, kdy Polsko vyvezlo přes 4 mil. q obilí, hlavně žita a ječmenne.

Hodnota zemědělské výroby má dosáhnout r. 1955 podle plánu 14,4 miliardy zlotých ve stálých cenách a vzrůstí o 50% proti r. 1949, který byl rokem veliké úrody.

Pro r. 1955 se počítá, že se při obdělání půdy na 15,9 mil. ha sklídí:

pšenice	28,0 mil. q
žita	69,0 mil. q
ječmene	19,6 mil. q
ovsa	28,0 mil. q
celkem	144,6 mil. q obilnin.

To by znamenalo při 26 mil. obyvatelů (tolik obyvatel může mít Polsko r. 1955), že by připadlo na osobu v Polsku 5,5 q obilnin. To je množství, jež jedna osoba nemůže zkonsumovat.

Při tom by nebyly hektarové výnosy nikterak vysoké. Činily by

u pšenice	17 q
u žita	15,5 q
u ječmene	17 q
u ovsa	16 q

Byly by tedy ještě nižší, nežli jsou dnešní hektarové výnosy v ČSR. U brambor se počítá se sklizní 397,5 mil. q a u cukrovky s 78 mil. q, a to s hektarovými výnosy u brambor 150 q a u cukrovky 240 q. Ani u hlavních okopanin by tedy zatím výnosy nedosahovaly hektarových výnosů našich.

A jak čísla sklizní vzrostou, až polské zemědělství dosáhne aspoň těch hektarových výnosů, jaké má Československo!

Polsko toho dosáhne, neboť může půdě dodávat potřebných umělých hnojiv, jichž má dostatek, takže v budoucnu bude mít ještě větší sklizně. Vždyť zásobování umělými hnojivy má stoupnout r. 1955 proti r. 1949 o celých 127%; tak začnou stoupat přirozeně i hektarové výnosy.

Polsko získalo mnoho zabráním úrodných půd pšeničných a řepných, zvláště v Dolním Slezsku.

Také se stále více uplatňují v polském zemědělství hospodářská družstva (třebas jde vývoj pomaleji než u nás) takže k 31. III. 1951 mělo Polsko 2872 výrobních zemědělských družstev, což znamenalo třikrát více, než bylo ve stejném období r. 1950. V prvním pololetí r. 1952 se počítalo na 3200 výrobních družstev a k 1. dubnu 1953 dosáhl celkový počet družstev v Polsku čísla 7034. Je v nich sdruženo na 146 500 hospodářství s více než 1 400 000 ha půdy.

Od ledna do března 1953 přibýlo jich 2160. (V ČSR bylo k 16. VI. 1951 — 3167 JZD. Na konci 1. pololetí 1952 vzrostl jejich počet na 6341. Provozní řády III. a IV. typu přijalo 3402 družstev; v listopadu 1952 bylo již přes 8000 družstev.)

Polským družstevníkům pomáhají při jejich práci, jako u nás, traktorové stanice. V Polsku jsou dvě formy těchto stanic. „Státní strojní stanice“ „Państwowe Ośrodki Maszynowe — POM“ a „Družstevní strojní stanice“ „Spółdzielcze Ośrodki Maszynowe — SOM“.

Vzorem hospodaření pro zemědělství mají být státní statky, kde je zvláště podporována mechanisace zemědělství.

Venkovu prospívá a jeho práci usnadňuje elektrifikace vesnic. Koncem r. 1951 bylo v Polsku 12 863 elektrifikovaných obcí. (R. 1939 bylo elektrifikováno jen 1263 obcí, což bylo 2,5% z celkového počtu vesnic.) Před válkou připadalo na hlavu v Polsku jen 106 kwh, zatím co ve velké Británii a v Německu bylo šestkrát více, ve Francii čtyřikrát více a v Československu třiapůlkrát více. R. 1952 činila již v Polsku celoroční spotřeba elektrické energie na hlavu 500 kwh.

Podle šestiletého plánu má výroba elektrické energie r. 1955 dosáhnouti 19,3 miliard kwh.

Dnešní Polsko věnuje zvláštní pozornost pěstování ječmene, cukrovky, olejnatých rostlin a zeleniny.

Hlavními oblastmi produkce ječmene, zvláště pivovarského, je vojvodství Bydhošské. Dále se pěstuje ječmen ještě ve vojvodství Lubelském a Poznaňském. Produkce cukrovky se koncentruje hlavně ve vojvodství Bydhošském, Poznaňském a Vratislavském, kde je také nejvíce soustředěn cukerní průmysl, a je jí tam věnováno více než třetina půdy.

Olejnatým rostlinám se daří nejlépe ve vojvodství Lubelském, Vratislavském, Bydhošském a Poznaňském. V šestiletém plánu se má věnovat zvláštní péče rozvoji ovocnářství a pěstování zeleniny. V těchto oborech není ještě Polsko na té výši, jako jiné státy evropské. Připadají-li na př. u nás na jednoho obyvatele tři stromy, počítá se v Polsku na jednoho člověka jen jeden ovocný strom. Také pěstování jahod má být zvětšeno. Na konci šestiletky, t. j. r. 1955, má jich být vypěstováno dvakrát tolik, než bylo sklizeno r. 1949. Vezmeme-li při rostlinné produkci pro 1938 ukazovatele 100,

bylo r. 1949:

Pro rok 1955 se plánuje:

u pšenice	116	u pšenice	165
u žita	131	u žita	122
u ječmene	106	u ječmene	182
u brambor	126	u brambor	146
u cukrovky	213	u cukrovky	291
u olejnatých rostlin	134	u olejnatých rostlin	276
u lnu a konopí (u vlákna)	125	u lnu a konopí (u vlákna)	241

Zvláště vynikají čísla u ječmene, u cukrovky, u olejnatých rostlin a u lnu a konopí.

Polsko se stane v blízké době vývozcem ječmene a sladu. Protože plánuje pro r. 1955 produkci cukru na 11 mil. q, stane se asi *v krátké době i vývozcem cukru*, jehož dopravu do ciziny může vést po Odře do Štětína, protože nejvíce cukrovarů je soustředěno v Dolním Slezsku, kde ve sprašové půdě má pěstování cukrovky nejvýhodnější podmínky.

Se zemědělstvím souvisí i zemědělský průmysl, který má mnoho mlýnů, hospodářských lihovarů, škrobáren, továren na bramborovou moučku a vložky, protože Polsko je země brambor, pivovarů, sladoven (slad na export), konserváren na maso hovězí i vepřové, droždářen, udíren ryb, továren na kávové náhražky, cukrovarů, továren na cukrovinky, na zpracování ovoce a lesních plodů (sušení i nakládání hub).

V chovu dobytka mělo Polsko významné místo již za první republiky; vyváželi se hlavně vepři. Za války utrpělo Polsko veliké škody. Od r. 1946 je patrný rychlý vzestup v pěstování domácích zvířat a škody způsobené německou okupací se rychle napravují, zvláště v chovu vepřů.

Mělo-li Polsko

	r. 1938	koní	skotu	z toho krav	vepřů	ovcí	koz
		3,2 mil.	9,9 mil.	6,3 mil.	9,7 mil.	1,9 mil.	0,8 mil.
mělo r. 1947 jen		2,0 mil.	4,7 mil.	3 mil.	4,3 mil.	skoro 1 mil.	0,7 mil.
a r. 1948 již		2,3 mil.	5,7 mil.	3,6 mil.	4,6 mil.	1,4 mil.	0,73 mil.

Potrvá proto ještě několik let, než budou zahlazeny všechny ty těžké ztráty, jež zanechala válka a zhoubná německá okupace. Němci odvlekli při ústupu všechno, co mohli, a stále zůstaly po jejich odchodu poloprázdné.

A ještě jeden pohled, který ukáže stejně názorně, jaké dědictví Polsku zanechala válka, srovnáme-li hospodářské poměry před válkou a po ní:

Na 100 ha půdy připadalo:

	koní	skotu	v tom krav	vepř. bravů	ovcí	koz
r. 1938	15,1	47,6	30,2	46,4	9,3	3,8
r. 1946	8,3	18,7	13,2	12,8	3,5	2,6
r. 1947	9,7	22,7	14,8	20,5	4,7	3,3
r. 1948	11,0	27,5	17,5	22,2	6,8	3,5

V polovině roku 1949 bylo napočteno:

koní	2 555 000.
hovězího dobytka	6 300 000
v tom krav	4 060 000
vepřového bravu	5 900 000
ovcí	1 600 000
drůbeže r. 1949	78 000 000
(z toho slepic 71 000 000).	

Na 100 ha připadalo r. 1949:

koní	13,2
skotu	32,4
(z toho krav 21,0)	
vepřového bravu	30,6
ovcí	8,3

Již od r. 1946 je patrný vzestup v pěstování domácích zvířat. U koz bylo dosaženo skoro předválečného stavu. Také u vepřového bravu a u koní je vzestup viditelný.

U skotu jsou válečné ztráty napravovány pomaleji. Příznivé výsledky jsou však i tam zřejmé.

Poměry se zlepšují jako u nás, zvláště na státních statečích. Tak r. 1951 stoupl počet hovězího dobytka proti minulému roku o 22% a u vepřového bravu o 15%, třebaž byl početní stav vepřového bravu v celém zemědělství k 1. VII. 1951 o něco menší než ve stejném období r. 1950. Bylo to tenkrát zaviněno částečným nedostatkem píce. Pro r. 1955 se počítá, že podle plánu bude:

hovězího dobytka	9,5 mil. kusů
v tom krav	6,5 mil. kusů
vepřového bravu	9,6 mil. kusů
a ovčí	2,3 mil. kusů

Bude tedy stav hovězího dobytka menší již jen o 400 000 kusů proti r. 1938. Stav hovězího dobytka je však dnes proti r. 1938 rozložen na mnohem menší plochu, než bylo tenkrát, a tak jeho menší stav je pochopitelný. Počet krav plánovaný pro r. 1955 je o 200 000 kusů větší, nežli byl jejich stav r. 1938. U vepřového bravu je rozdíl jen 100 000 kusů proti r. 1938, kdy bylo napočítáno 9,7 mil. kusů.

V dnešní lidově demokratické Polské republice zabírají lesy 21% z celkové rozlohy. Nejvíce je lesů smíšených. Z jehličnatých stromů

největší plochy zaujímají borovice. Daří se jim nejlépe v krajích písčitých, jako je Pomoří, nebo v Białověžském pralesi a všude jinde, kde je písčitá půda. Białověžský prales je známý též jako zubří rezervace.

Ze stromů (a počítá se v lesích 24 druhů stromů) kromě borovice roste v Polsku hojně smrk, jedle, dub, olše, bříza, jasan, buk, modřín a vzácně i tis.

Získáním dlouhého mořského pobřeží (500 event. 600 km) Polsko dostalo možnost mořského rybolovu. Zařízení pro rybolov se stále zdokonalují a počet rybářských lodí všeho druhu roste — od kutrů a motorových člunů po dobře vybavené trawlery. Množství vylovených ryb rok od roku vzrůstá, protože polští rybáři neloví jen v Baltu, ale zajíždějí již i do moře Severního a ke konci r. 1952 lovili až v Barentsově moři a byli s lovem spokojeni. Baltické moře patří mezi ta moře, jež mají jen málo slanou vodu. Zatím co u oceánů normální slanost vody je 32—35‰, nepřekročuje slanost Baltu 7—8‰. Tato malá slanost vody se ještě zmenšuje směrem severovýchodním, takže zátoka Botnická, která leží mimo hranice Polska, má již jen 1‰ slanosti. Malá slanost Baltu je způsobována množstvím vody řek, jež se vlévají do tohoto moře. Malá slanost vody umožňuje, že v ní mohou žít i některé druhy ryb sladkovodních. V polských vodách Baltického moře žije na 40 druhů mořských a 8 druhů ryb sladkovodních. Z těchto zvláště štika, candát, lín, okoun, karas a cejn. (V Botnickém zálivu, kde je voda zvláště málo slaná, žije na 23 druhů mořských ryb, ale sladkovodních okolo 20 druhů.) V málo slané vodě je také málo planktonu, a proto je Balt na ryby chudší než oceány, kde při značné slanosti vody žije bohatý a rozmanitý plankton, hlavní potrava ryb. Pro rok 1952 se plánoval výlov mořských ryb na 125 000 000 kg, takže na každého polského obyvatele by připadlo již 5 kg mořských ryb. To jest takové množství, jaké na každého obyvatele v Polsku připadne ryb sladkovodních.

Polsko má na 50 000 ha rybníků, zvláště v okolí Milieze, u Psczyny a v oblasti Niemodlinských borů. Také obrovské plochy jezer 320 000 ha dodávají na polský stůl sladkovodní ryby.

Z mořských ryb se loví hlavně sledi, šproty, makrely, tresky, moštití lososi a pstruzi, platejsi, úhoři a z druhů lososovitých ryb ještě síh.

(Výživnost rybiho masa je veliká. Tak se udává, že 100 g rybiho masa se vyrovná 500 g kapusty, nebo 130 g brambor, nebo 170 g mléka,

nebo 101 g hovězího masa, nebo 87 g drůbežího masa, nebo 86 g vepřového masa, nebo 74 g vajec.)

Nerostným bohatstvím patří Polsko k nejbohatším státům v Evropě. Má nevyčerpatelné zásoby nejen kamenného uhlí, ale též skoro ještě netknuté sloje uhlí hnědého. Získáním hornoslezské pánve se stalo mocným uhelným činitelem v celé střední Evropě. Také dolnoslezská pánev má bohaté zdroje kamenného uhlí, zvláště u Walbrzychu, jež se nejlépe hodí na koksování. Tak je Slezsko uhelnou komorou Evropy. R. 1955 bude Polsko těžit 100 mil. tun kamenného uhlí. Vyváží na 30 mil. tun, hlavně do severovýchodních států. Vyváží se o 5. mil. tun uhlí více, než kolik vytěží celé Rumunsko. Hnědé uhlí se těží nejvíce v Dolním Slezsku u Żar, Zhořelce (polsky Zgorzelec), u Konina a u Lubaně. Vedle uhlí jsou v Polsku zásoby železné rudy (magnetit se těží u Krzyżatki pod Sněžkou), olova a zinku v okolí Bytomě a Tarnowských Hor nejvíce v Evropě a na třetím místě na světě, mědi, niklu, arsenu i zlata. Polsko je země soli. Největší bohatství je u Inowrocławě, jižně od Bydhoště (polsky Bydgoszcz). Zásoby tu předstihují solné bohatství ve Wieliczce a v Bochni. Nafta má svá centra pod Karpaty v oblasti Jasła a Krosna. Bohaté jsou kamenolomy na žulu, čedič, na vápenec, na mramor, je to známý slezský mramor zelené barvy; bohatá jsou též naleziště sádry, baritu, kaolinu a sklářského písku. Získává se mnoho hrnčářské a kamnářské hlíny a žáruvzdorného lupku. Jantar se vybírá z písku na mořském pobřeží v okolí Slupska a vyrábějí se z něho velmi pěkné ozdobné předměty (náušnice, náramky, náhrdelníky, brože a pod.).

Nerostné bohatství vyvolalo veliký průmysl, který je jako u nás *zárodně — zestátně*. Je to Państwo Przemysł — státní průmysl.

Polsko se dělí na tyto průmyslové oblasti: *na oblast hornoslezskou, dolnoslezskou, na oblast mořského pobřeží, na oblast lodžskou, na oblast nafty a v budoucnu na oblast varšavskou. Nejprůmyslovější je Horní Slezsko s uhelnou pánví dąbrowskou a krakovskou, kde je soustředěn těžký průmysl, výroba koksu, průmysl uhelný a energetický. Tam vyroste v nejbližší době přispěním SSSR veliký kombinát zvaný Nowa Huta s několika desítkami tisíc dělníků, kteří budou pracovat v těžkém průmyslu. Nowa Huta u Krakova vyrobí pak sama na 1,6 mil. tun železa².*

² Z velkých hutí vyniká v Novém Bytomě „Huta Pokój“ (Huť Mír).

Také *dolnoslezská oblast* má při nadbytku nejlepšího uhlí veliký průmysl železa a kovů. Dobře jej reprezentuje největší továrna na vagony ve Vratislavi, známá *Pa-Fa-Wa*, t. j. *Państwowa Fabryka Wagonów*.

R. 1952 bylo již pozorovat, jak se průmyslová výroba rozšířila, jak zintenzivněla i jak se zmodernisovala. Vznikla řada nových velkých podniků, jež jsou v Polsku nazývány velkými stavbami socialismu. Počítáme k nim Huť Boleslava Bieruta v Czestochowé, kde pracují v ocelárně nové vysoké pece hutě „Kosciuszko“, továrnu na kyselinu sírovou ve Wizowě, továrnu na umělá vlákna v Gorzowě, cementárnu „Odru“ v Opolí, továrnu na osobní auta v Žerani u Varšavy a továrnu Boleslava Bieruta na nákladní auta v Lublině. Dne 21. března 1953 měla automobilka starachowická svůj slavný den. Z továrny na nákladní auta zn. „Star-20“ vyjel desítitísící vůz. Z dalších podniků, jež byly dány r. 1952 do provozu je velká moderní cementárna ve Wierzbici a továrny na bavlněné zboží v Andrychowě a v Piotrkowě, elektrárna v Dychowě; ještě r. 1953 začne pracovat velká elektrárna „Jaworzno II“. Blokowna hutí „Bobrek“, koksovna v hutí „Kosciuszko“ a cihelna „Gigant“ v Zielonce pracují od r. 1952.

V šestiletce (od r. 1950—1955) má průmysl strojírenský zvýšit svou výrobu skoro čtyřnásobně. Od základů se buduje těžba železných rud, zinku, mědi a potašových solí.

Polské hutnictví zdvojnásobuje výrobu a železářský průmysl je soustředěn hlavně v Horním Slezsku.

Po těžbě uhlí je chemický průmysl druhým polským průmyslem. Ke konci šestiletky zvýší svou výrobu skoro čtyřnásobně.

Rostou „*starby socialismu*“, jak jsou nazývány velké průmyslové závody, které se budují v rámci šestiletky. Na 1500 nových průmyslových závodů připadá 270 těchto velkých podniků.

Hlavní město Warszawa (Varšava), která byla nacisty zničena z 80%, má být r. 1955 z velké části znova vybudována a vybavena ještě novou podzemní drahou, na jejíž stavbě se pracuje již od r. 1952. Ve Varšavě — městě hrdinných tradic polského národa, v městě nepokořeném — která má být jedním z velkých průmyslových center Polska, je již v činnosti (r. 1952) řada velkých továren, jako je již jmenovaná továrna na osobní auta z Žerani, která má vyrábět ročně na konci šestiletého plánu už 12 000 automobilů. U historického Krakova vzrůstá ohromný moderní hutní kombinát, který bude vyrábět

více oceli než všechny předválečné polské hutě dohromady. Pro zaměstnance se tam buduje nové stotisícové město. U Osvětimi vzniká mohutný chemický kombinát, který bude pracovat pro mírové budování země.

Také nové socialistické město Nowe Tychy roste na okraji uhelné slezské pánve, kde budou bydlet desetitisíce horníků a hutníků. Počítá se s tím, že Tychy budou městem pro 30 tisíc lidí. Nové budování Polska se děje také za účinné pomoci Sovětského svazu. Sovětská vláda vystaví ve Varšavě Stalinův palác kultury a vědy jako dar polskému národu. Palác se má stát symbolem bratrských vztahů mezi oběma státy.

Lodžská oblast je proslulá průmyslem textilním. Oblast naftová s naftovými prameny a rafineriemi je na jihovýchodě v podkarpatských krajích, zvláště u Jasta a Krosna.

V oblasti mořského pobřeží jsou hlavní přístavy a obchodní průmyslová centra Gdynia, Gdaňsk, Štětín (Szczecin) a Elbląg (čti Elblong). V nich je soustředěn *průmysl konzerv, hlavně rybích*, a tam pracují též polské loděnice na opravě starých lodí a na doplňování loďstva novými loděmi.

Polsko jako přímořský stát má celkem 24 přístavů a v tomto počtu jsou zahrnuty i menší přístavy rybářské. Největší z přístavů od západu k východu — jsou *Szczecin (Štětín), Gdynia, Gdaňsk a Elbląg*. Pro nás je nejdůležitější Štětín se 200 000 obyv. *Mořským přístavem pro Štětín (Štětín sám je vzdálen od moře 65 km) je Svinouští (polsky Świnoujście), kde se buduje veliký rybářský kombinát, protože Świnoujście má být základnou pro polský dalekomořský rybolov.* Ve Štětíně nám Polsko pronajalo na 80 let část nábřeží zv. „Ewa“, kde je již skoro úplně vybudováno naše *československé pásmo*. Náš stát tam provedl již řadu investic, postavil nábřeží, budovy a skladiště, dovezl jeřáby, postaral se o komunikace, o silnice i o dráhy a zřídil kanalisaci, elektrické zařízení a telefonní síť. *Tak se stanou Štětín a blízké moře pojiťkem mezi našimi národy.* Tam poroste v budoucnu pravá *československo-polská vzájemnost*, kde se naše národy nebudou potírat v žádném oboru práce, ale kde budou spolupracovat, aby si společnými silami vytvářeli novou úspěšnou cestu do světa *společným mořem — mořem polským i československým.*

Přístavní kolektiv Gdynia — Gdaňsk tvoří důležitý přístavní celek,

který bude sloužit nejen Polsku, ale i zahraničnímu zázemí těchto přístavů, t. j. lidově demokratickým státům.

Kromě horských lázeňských míst má Polsko mnoho mořských lázní, jichž používají dnes nejširší vrstvy obyvatelstva, zvláště zasloužilí dělníci a úderníci. Také mnozí naši rekreanti strávili tam již svou dovolenou a odnesli si nejkrásnější vzpomínky na těch několik týdnů, jež tam prožili v nejpřátelštějším polském prostředí při známé polské pohostinnosti. Tam se navázalo mezi příslušníky našich států již mnoho přátelských styků, které přinesou v budoucnu jistě svůj užitek.

Mezi námi a Poláky byla totiž uzavřena dohoda o výměně dovolenou z průmyslu, obchodu i z úřadů. Poláci jezdí do našich lázní, aby tam po celoroční práci našli úlevu a osvěžení, a my zase k moři, aby dalo nervům posílení a klid.

Akce výměny rekreatantů do Polska začala r. 1948. Rekreanti pobývali tenkrát v Międzyzdrojích a někteří také v Dziwnowě. Hosté z Polska tráví svou dovolenou hlavně v Mariánských Lázních a také v Karlových Varech. A líbí se jim u nás stejně, jako zase naši dělníci-rekreanti jsou spokojeni na plážích Baltu v Międzyzdrojích.

Z mořských lázní vynikají *Międzyzdroje* na ostrově Wolini ve Štětínské zátocě. Říká se jim „*Ostende Bałtyku*“. Také *Swinouście* (polsky *Świnoujście*) na ostrově Uznojmu poskytují příjemný pobyt. Hojně vyhledávanými lázněmi jsou *Ustka* a *Leba*. V oblasti Gdaňska a vedle Gdyně jsou oblíbené mořské lázně *Orłowo* a největší lázně s pobřežní pláží *Sopot*. Na poloostrově Helu zvou k pobytu hlavně *Jurata*, *Jastarnia* a *Hel*.

Polské loďstvo bylo těžce poškozeno válkou, takže r. 1946 mělo jen 94 tisíc brt; r. 1947 se reparacemi zvětšila tonáž na 158 tisíc brt. Do konce tříletého plánu se mělo dosíci na 300 tisíc tun a v šestiletce se počítá s více než 500 tisíci brt.

Pro hospodářský rozvoj státu jsou důležité dopravní cesty všeho druhu. Polsko má celkem *přes 24 000 km železnic* (ČSR má přes 18 000 km), jež jsou spravovány *deseti ředitelstvími*: varšavským, lubelským, krakovským, stalinogrodským (dř. katowickým), lodžským, vratislavským, poznaňským, štětínským, gdaňským a olštýnským.

Délka silnic vzrostla ze 63 000 km téměř na 97 000 km. Nejvíce silnic a železnic bylo a je v bohatém a průmyslovém Slezsku.

Polské letectví je na nejlepší cestě ke vzrůstu jak v dopravě

osob, tak v dopravě listovní i zásilek. *Polskie Linje Lotnicze* „*Lot*“, letadla „*Polských leteckých linek*“, dopravují stále více osob i zásilek.

Gdynia se stala od 11. ledna 1952 na kratší dobu mateřským přístavem pro naši loď „*Republika*“, která pod československou vlajkou brázdí vody oceánů, aby vyvážela naše průmyslové výrobky a dovážela pro nás z ciziny ty suroviny, jichž naše republika postrádá. Dne 12. ledna 1952 vyplula „*Republika*“ na svou první cestu do světa. Dnes mateřským přístavem „*Republiky*“ je Praha.

Nejdůležitějším plavebním podnikem polského státu je státní společnost (vznikla r. 1926) „*Zegluga Polska*“ — „*Polská plavební společnost*“. Největší z polských motorových lodí jsou „*Batory*“ a „*Sobieski*“; z tankových lodí „*Karpaty*“, „*Rysy*“ a „*Turnia*“.

Nejrozsáhlejší zahraniční obchod má Polsko s SSSR (r. 1948 na 270 mil. dolarů a r. 1949 přes 1300 mil. dolarů); také s naší republikou a ostatními lidovými demokraciemi se obchod ze 17 mil. dolarů r. 1946 zvětšil na 130 mil. dolarů r. 1948. Zvláště se zvětšil obrot s Československem, ale také s Bulharskem, s Maďarskem a s Rumunskem.

Zahraněční obchod Polska se bude do budoucna zvětšovat, protože *Polsko je země práce* a pracující vrstvy jsou si vědomy, že jenom prací se dají dělat nové hodnoty a že jenom prací státy bohatnou a zvyšuje se jejich životní úroveň.

R. 1945 činil *zahraniční obchod* sotva 8% předválečných obrátů. Po válce se poměry hospodářské tak změnily, že byly obnoveny hospodářské styky zvláště se SSSR, se Švédskem, s Maďarskem, s Dánskem, Norskem, s ČSR a s NDR. Polský vývoz činil úhrnem 38 milionů dolarů. Když se hospodářské poměry konsolidovaly, lepšil se zahraniční obchod tak, že r. 1946 činil již 26%

r. 1947	58%
r. 1948	115%
a r. 1949	146%

zahraničního obchodu z doby předválečné.

Polsko obchoduje dnes se 30 státy evropskými a zámořskými a jeho obraty překračují ročně 1,3 miliardy dolarů.

Velkých obrátů dosahuje obchod s SSSR, odkud si Polsko dováží suroviny i stroje.

Polsko vyváží hlavně kamenné uhlí, koks, cukr, železo, výrobky že-

lezářského průmyslu, zinek, zinkové zboží, textilie, sklo, vejce, bacony (bekony), brambory a drůbež.

Dováží se železná ruda, měď, měděný plech, celuloza pro výrobu papíru, kůže a obuv, bavlna, pro průmysl různá mazadla, benzin, chemikálie a stroje.

Dobrým ukazatelem hospodářského vývoje ve státě je jeho národní důchod. Jeho velikost i vzrůst jsou odvislé od rychlejšího nebo volnějšiho tempa hospodářského vývoje. Jak rychle se zvětšoval národní důchod, vidíme z porovnání v letech 1938—1949 (plán).

r. 1938 činil důchod 15,4 miliardy zř, index 100

r. 1947 činil důchod 14,7 miliardy zř, index 96

r. 1948 činil důchod 18 miliard zř, index 117

r. 1949 činil důchod 21,2 miliardy zř, index 138

Jestliže r. 1938 při tvoření národního důchodu vedoucí úlohu mělo zemědělství, pak se v době tříletého plánu uplatňoval stále více průmysl.

V šestiletce národní důchod vzrůstá. Srovnáme-li jej s r. 1938 a vezmeme-li pro tento rok číslo 100, byl národní důchod r. 1946 jen 69, zatím co r. 1949 byl již 128, r. 1950 — 153, r. 1951 — 170, r. 1952 — 200 a r. 1955 má být podle plánu 264.

Přepočteme-li jej na jednoho obyvatele, byl proti r. 1938 národní důchod r. 1952 vyšší o 270% a r. 1955 dosáhne 350%.*

Polsko je od 22. července 1952 lidová republika. Od r. 1950 se správně dělí na 19 vojvodství i s městy Varšavou a Lodží, neboť každé z těchto měst tvoří správní celek.

S Polskem uzavřel náš stát dne 10. března 1947 ve Varšavě *smlouvu o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci*.

Od té doby roste přátelství a spolupráce československo-polská a má úspěchy jak na poli kulturním, tak na poli hospodářském. Historie posledních let nás poučila, že jsme na sebe vzájemně odkázáni. Proto se musíme vzájemně doplňovat k prospěchu lidu obou lidově demokratických republik. *Již nikdy nesmíme státi proti sobě, již nikdy se nesmíme sobě zpronevřit.*

* B. Minec, mluvčí o zhodnocení plánu na r. 1952 praví, že „splnění plánu r. 1952 je bojem za uskutečnění šestiletky, je to válka o blahobyt pracujících v Polsku, je to boj o zvětšení hospodářské zdatnosti státu, jako části tábora míru“.

LITERATURA

1. Demel K., *Życie morza. Zarys oceanografii biologicznej*. Gdańsk — Bydgoszcz—Szczecin 1947.
2. *Dolny Śląsk I*. Praca zbiorowa pod redakcją: Kiryła Sosnowkiego a Mieczysława Suchockiego. Część pierwsza, Poznań 1948.
3. *Dolny Śląsk II*. Poznań—Wrocław 1948.
4. Fleszarowa R., *Polska*, Informator Geograficzny I, Fizjografia, Warszawa 1951.
5. Glušakov P. J., *Polša*, Moskva 1950.
6. Grosz W., *Polský podzim 1939*. Malá slovanská knihovna 10, Praha 1950.
7. Kielczewska-Zaleska M., *Osadnictwo nad Odrą. Monografia Odry*, Poznań 1948.
8. Konopka J., *Geografia gospodarcza Polski współczesnej w zarysie*, Poznań 1948.
9. Konopka J., *Polożenie gospodarcze Polski współczesnej*. Wyd. III poprawione, Warszawa.
10. Kozik A., *Pjat let vosstanovlenija i razvitiya narodnogo chozjajstva demokratičeskoj Polši*, 1949.
11. Ledvina J., *Lidová republika Polská*, Praha 1951.
12. Loth J., Cichočka-Petrażycka Z., *Geografia gospodarcza Polski II*, Warszawa 1948.
13. Makarenko A., *V svobodnoj Polše*, Moskva 1951.
14. *Mały Rocznik Statystyczny 1934*, Warszawa 1939.
15. Mine B., *Narodowy plan gospodarczy na rok 1952 w liczbach. Książka i Wiedza*, Warszawa 1952.
16. *Ochrona przyrody*, Rocznik 19, Kraków 1950.
17. Oliva O., *Hospodářské poměry dnešního Polska*, Praha 1949.
18. Oliva O., *Zeměpisná rozloha průmyslu v Polsku*. Sborník III. sjezdu československých geografů v Plzni 1935, Praha 1936.
19. Oliva O., *Wystawa Ziem Odzyskanych ve Vratislavi*. Zeměpisný magazín IV, 1948, 161 n.
20. Oliva O., *Perla polského zemědělství*. Zeměpisný magazín V, 1949, 47 n.
21. Oliva O., *Baltik s Pomořím a hlavní polské přístavy*. Sborník československé společnosti zeměpisné 1950, 78 n.
22. Oliva O., *Polská lidová republika*. Zeměpisný a hospodářský obraz (připraveno k tisku).
23. *Pięć lat Polski ludowej* (22. VII. 1944—22. VII. 1949). Książka i Wiedza.
24. Piskorski C., *Zachodnie wybrzeże polskiego Bałtyku*, Warszawa 1950.
25. Piskorski C., *Ustka*, Warszawa 1951.
26. *Plan sześciobletni*, Warszawa 1950. Książka i Wiedza.
27. *Polská tisková služba*. P. I. K. Polska informační kancelář III, Praha 1950, roč. V, 1952.
28. *Pomorze Zachodnie I—II*, Poznań 1949.
29. *Rocznik Statystyczny 1947—1949*, Warszawa 1947—1949.

30. Srokowski S., *Pomorze Zachodnie. Studium geograficzne, gospodarcze i społeczne*, Gdańsk 1947.
31. Srokowski S., *Prusy Wschodnie (Mazury, Warmia i Powiśle)*, Warszawa 1947.
32. Tauber J., Bura A., *Zemědělství lidově demokratického Polska*, Praha 1953.
33. Wrzosek A., *Bogactwa mineralne na Ziemiach Zachodnich*, Katowice—Wrocław 1947.
34. *Ziemia Lubuska*, Praca zbiorowa pod redakcją Michała Sezanieckiego, St. Zajchowskiej, Poznań 1950.

КОРОТКОЕ СОДЕРЖАНИЕ СТАТЬИ О ГЕОГРАФИЧЕСКОМ И ЭКОНОМИЧЕСКОМ ПОЛОЖЕНИИ ПОЛЬСКОЙ ДЕМОКРАТИЧЕСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Отто Олива

Территория Польской демократической республики занимает огромную площадь в 311 730 кв. км. После второй мировой войны приобрела Польская демократическая республика на западе очень богатые области в общем размере 103 000 кв. км., так называемой западной области, о которой ещё до 1949 года говорилось «*Ziemie Odzyskane*», с этого времени Польша стала государством среднеевропейским, а не только балтийским. Польша является государством приморским в чём и заключается её будущее. Морская граница Польши составляет 497 км., а Балтийское море является для Польши окном во весь мир. Расположение территории Польши очень благоприятно для торговли, потому что она находится не только между западом и востоком, но и между севером и югом, то есть на торговом пути, ведущем от Балтийского моря к Чёрному и Адриатическому. Около 4/5 всей территории Польши есть низменность, которая является наследством ледникового периода, когда огромный ледник двигался от Гренландии через Скандинавию к югу и оставлял за собой тысячи больших и малых озёр. Самым большим из них является озеро Śniardny в размере 122 кв. км. и с глубиной в 25 м.

Главными горными хребтами являются Судеты и Карпатские горы. Самая высокая гора — это Рысы в Татрах, которая на польской стороне достигает высоты в 2 499 м.

Из морских границ Польши составляет 99,9% побережье моря Балтийского и остаток 0,1% побережье моря Чёрного. Главными реками являются Висла и Одер, которые составляют гидрографическое целое. Река Одер является очень важной транспортной артерией по вывозу угля. Для Чехословакии имеет Одер то значение, что он является водным путём в Штетин.

В Польше, по данным 1953 года, насчитывалось более 25 миллионов жителей с приблизительной плотностью населения 85 человек на один квадратный километр.

По примеру Советского Союза, Польша имеет плановое хозяйство. Хозяйство Польши имеет три сектора: социалистический, кооперативный и частный, который постепенно уничтожается и заменяется новыми хозяйственными формами. После польской трёхлетки, которая была выполнена в 1949 году, наступила шестилетка с 1-го января 1950 года.

Шестилетка является планом индустриализации страны. До второй мировой войны Польша была страной земледельческой, после войны земледельческо-промышленной и в конце шестилетки т. е. в 1955 будет страной промышленно-земледельческой, такой же хозяйственной структуры как и Чехословакия.

Главное занятие населения, т. е. земледелие, имеет очень благоприятные климатические условия. Польское земледелие с каждым годом всё улучшается

и поэтому уборки урожая дают всё лучшие и лучшие результаты, так что Польша стремится стать страной, которая может обойтись без импорта хлеба и других сельскохозяйственных продуктов. Поэтому в скором времени Польша станет государством экспортирующим хлеб, особенно рожь и овёс а также солод и сахар. В польском сельском хозяйстве теперь всё больше и больше развивается кооперация, которой помогают машино-тракторные станции и электрификация деревни. Очень развита также земледельческая промышленность, как например: спиртные заводы, выработка разных картофельных продуктов и т. д. Польша является страной картофеля, ячменя (для пива), солода (тоже для экспорта). В Польше тоже много заводов для выработки консервов, как и целая сеть сахарных заводов.

По развитию скотоводства, Польша занимает одно из первых мест в Европе. Уже в первой республике Польша экспортировала, главным образом, свиное мясо. Война принесла очень много вреда польскому животноводству.

Из целой территории Польши, лесами покрыто 21%.

Приобретением морского побережья Польша получила возможность морской рыбной ловли.

Рыбных прудов Польша имеет около 50 000 га.

Польша обладает огромными природными богатствами и стоит на одном из первых мест в Европе. Особенно богата углем а именно бурым. В конце шестилетки Польша будет добывать 100 миллионов тонн каменного угля и экспортировать более 30 миллионов тонн в год. Наряду с углем находится в Польше и железная руда; по добыче свинца и цинка, Польша стоит на первом месте в Европе и на третьем в мире. Польша тоже обладает большими залежами соли. Кроме Бохин и Виелички большие залежи соли находятся тоже у Иновроцлавы. Нефть имеет свой центр под Карпатами в области городов Ясла и Кросна. Здесь находятся тоже богатые залежи гранита, базальта, известняка, мрамора — особенно в Силезии, где добывается мрамор зелёного цвета. Здесь тоже добывается гипс, каолин, песок для выработки стекла, На морском побережье добывается из песка, особенно вблизи Слупска, янтарь, из которого изготавливаются галантерейные предметы, как например: серьги, браслеты, ожерелья, брошки и другие предметы. Богатство ископаемого вызвало развитие большой промышленности, которая национализирована. Эта прежде всего Państwowy Przemysł — государственная промышленность. Промышленное производство расширяется и усовершенствуется. Возникает целый ряд новых предприятий, которые в Польше называются большими стройками социализма. Так у исторического Кракова растёт огромный новый комбинат, который будет производить гораздо больше стали, чем все довоенные металлургические заводы вместе. Для рабочих и служащих строится там новый сотысячный город. Также новый социалистический город Нове Тыхи растёт в области нахождения угля в Силезии, где будут жить тысячи горняков и металлургов. Расчитано, что в городе Нове Тыхи будет жить 30 000 рабочих и служащих. Главный город Варшава, город героев польского народа, 80% которого было нацистами уничтожено, должна быть в 1955 году, снова восстановлена с новой подземной железной дорогой, которая уже в 1952 году начала строиться. Восстановление Польши происходит при большой помощи Советского Союза. Советское правительство решило построить в Варшаве огромный дворец культуры и науки имени И. В. Сталина, как подарок польскому народу. Дворец будет символом братской дружбы между обоими народами.

Главными польскими портами являются следующие: Гдыня, Гданск, Штетин и Elbląg (чит. Elblong). В них сосредоточена промышленность, главным образом по производству рыбных консервов, там же находятся верфи. В Штетине имеет Чехословакия свою зону на набережной т. наз. «Эва».

Самым известным морским курортом можно назвать Władysławowo (льв) Mendzysdroje) на острове Волини в штетинской бухте, о котором говорят, что это «Остенде Балтики». Также Swińojazd на острове Узноямбе предоставляет приятное пребывание. Большой популярностью пользуется тоже курорты Устка и Леба. В окрестностях Гданска и у Гдыни находятся излюбленные морские

курорты Орлово и Сопот с самым большим прибрежным пляжем. На полуострове Геди можно найти приятный отдых, главным образом в Юрата, Яспарниа и Гел.

Польское судоходство было войной очень повреждено, так что в 1946 году имело только 94 000 б. р. т. К концу шестилетки оно будет снова восстановлено на более чем 500 000 б. р. т.

Для экономического развития государства транспорт играет весьма важную роль. Польша имеет более 24 000 км. железных дорог, о которых заботятся десять дирекции. Длина шоссейных дорог увеличилась с 63 000 км. почти на 97 000 км. Сухопутный транспорт больше всего развит в богатой и промышленной Силезии. Польский воздушный транспорт увеличивается как и пассажирских перевозках так и в перевозке грузов. *Polskie Linie Lotnicze «LOT»* самолётами польских авиалиний перевозят всё больше и больше пассажиров и грузов.

Самым важным предприятием водного транспорта является государственное общество (основ. в 1926 году) *«Zegluga Polska»*.

В заграничной торговле Польша ведёт самые оживлённые торговые сношения, прежде всего, с Советским Союзом а потом с Чехословакией, Болгарией, Венгрией и Румынией. Так как Польша ведёт торговые сношения почти с 30 европейскими и заморскими государствами её годовые обороты превосходят 1,3 миллиарда долларов. Польша экспортирует, главным образом, каменный уголь, кокс, сахар, железо и железные изделия, цинк, текстиль, стекло, яйца, домашнюю птицу и картофель. Она импортирует: железную руду, медь, целлюлозу для изготовления бумаги, кожу и обувь, хлопок, разные масла и машины для промышленности.

Польша с 22-го июля 1952 года народнодемократическая республика. С 1950 года разделяется на 19 воеводств с главными городами Варшавой и Лодзью. Каждый из этих городов образует самостоятельный административный центр. С Польшей заключила Чехословакия 10-го марта 1947 года в Варшаве договор о дружбе, сотрудничестве и взаимной помощи. С этого времени растёт чехословацко-польская дружба и сотрудничество и имеет успех как в культурном, так и в хозяйственном отношении. События последних лет нам показали, что такая дружба необходима и полезна для народов обеих республик.

GEOGRAPHICAL AND ECONOMIC SURVEY OF POLAND

Otto Oliva

The Polska Rzeczpospolita Ludowa (the Polish People's Republic) has an area of 311.730 sq. km. After World War II Poland obtained in the west economically valuable regions of a total area of 103,000 sq. km. These are the so-called Western Lands, until 1949 called *Ziemie Odzyskane*, i. e. the Recovered Territories. By the shifting of the frontiers to the west, to the Odra and to the Lusatian Nisa Poland became a Central European country and is no longer exclusively a Baltic country. Poland is a country on a sea-coast, its future lies on the sea. The length of its coast is 497 km., and the Baltic is the gate to the world for Poland. The position of Poland is suitable for trade, as it lies on the route not only between West and East, but also between North and South. It lies on the trade route from the Baltic to the Black Sea and to the Adriatic Sea.

Poland is to four fifths lowland, which is the legacy of the great glaciation when a huge ice mass advanced from Greenland through Scandinavia to the south and left in melting thousands of lakes of various sizes. The largest lake is the Sniardny with an area of 122 sq. km. and a depth of 25 m.

The main mountain zones are the Sudetic the Carpathian Mountains. The highest summit is the Rysy in the Tatra, reaching on Polish territory an altitude of 2499 m.

Hydrographically Poland belongs with 99.9% to the Baltic Sea, with the remaining 0.1% to the Black Sea. The main rivers, the Wisla and the Odra, form a unique hydrographical whole. The Odra is an important river transport artery for the export of Polish coal. For Czechoslovakia the importance of the Odra lies in its connecting us with Stetin.

Poland has today (1953) over 25 million inhabitants; the average density of population is 83 inhabitants per 1 sq. km.

After the example of the USSR the state has a planned economy. The Polish economy has today a socialist sector, a co-operative sector, and a private enterprise sector, which is the smallest one and slowly but surely is abolished in order to be replaced by new economic forms and planned economy. After the Polish Three Years' plan, which ended in 1949, Poland entered on January 1st, 1950, upon a Six Years' Plan.

The Six Years' Plan is a plan for the industrialisation of the country. Until World War II Poland was an agricultural country. After the war it turned into an agricultural-industrial country, and at the end the Six Years' Plan, i. e. in 1955, it will already be an industrial-agricultural country, of a similar economic structure as Czechoslovakia.

The main industry of the population, i. e. agriculture, has favourable climatic conditions. Polish agriculture perfects itself year by year so that harvests increase, and Poland is on the way to complete self-sufficiency in cereals and root-crops. Thus the time is not far away when Poland will become an exporter of cereals, especially of oats, and also of malt and sugar. Co-operatives gain more and more in importance in Polish agriculture, assisted in their work by tractor stations, whose number continues to increase. Also the electrification of the villages greatly facilitates work in the country. Connected with agriculture is also the agricultural industry, which comprises many distilleries, starch-factories, works producing potato flour and flakes, for Poland is a potato-growing country; further breweries, malt-houses (malt for export), works making beef- and pork-conserves, yeast-works, smoking works for fish, sugar-works, etc.

In animal husbandry Poland held an important place already in the first republic; it exported chiefly pigs. The war caused great damages to the livestock of Poland.

Forests cover 21% of the total area of Poland.

By obtaining a long sea coast Poland received the possibility of sea-fishing. The quantity of fish caught grows from year to year.

Poland has about 50,000 hectares of fish-ponds.

By its mineral resources Poland belongs to the richest countries in Europe. It is especially rich in coal; its lignite seams are still almost untouched. At the end of the Six Years' Plan Poland will extract 100 million tons of coal and export over 30 million tons. In addition to coal Poland has resources of iron ore; in lead and zinc it ranks first in Europe and third in the world. It is very rich in salt. In addition to Bochnia and Wieliczka the largest salt deposits are today at

Inowroclaw. Oil has its centres under the Carpathians, in the area of the towns of Jaslo and Krosno. There are rich quarries of granite, basalt, limestone, marble, especially in Silesia, which supplies the well-known green Silesian marble. Also gypsum, kaolin, glassmaker's sand and refractory shaly clays are exploited. Amber is collected on the sea-coast from the sand, especially around Slupsko, and attractive ornamental objects are made of it such as ear-rings, bracelets, necklaces, brooches, etc.

The mineral resources have given rise to a large heavy industry, which is nationalised. This is the Państwowy Przemysł — the State Industry. Manufacturing production becomes more intensive year by year, and is constantly modernised. New enterprises are founded, which are called, also in Poland, the great construction works of Socialism. Thus near historical Kraków there grows up a huge modern combine which will produce more steel than all per-war Polish foundries together. A new town of 100,000 inhabitants is built here for the employees. Also the new socialist town of Nowe Tychy grows up at the rim of the Silesian coal basin where ten thousand miners and iron-workers will live. It is reckoned that Tychy will house 30,000 people. The capital of Warszawa, the town of the heroic traditions of the Polish nation, the indomitable town which the Nazis destroyed to 80%, is to be rebuilt to a large extent by 1955, and besides provided with a new underground railway, whose construction was begun in 1952.

The rebuilding of Poland is carried out with the effective help of the Soviet Union. The Soviet Government will build in Warszawa the Stalin Palace of Culture and Science as a gift to the Polish nation. The Palace is to become a symbol of the fraternal relations between the two countries.

The principal ports of Poland are especially Gdynia, Gdańsk, Szczecin and Elbląg (read Elblong). The industry of conserves, especially of fish, is concentrated here as well as the Polish shipyards for the repair of old ships and for replenishing the fleet with new ships. In the port of Szczecin Czechoslovakia has a free zone on the quay „EWA“.

The principal seaside resort is Międzyzdroje (ê Miendzyzdroje) on the island of Wolin in the bay of Szczecin. It is known as the Ostende of the Baltic. Also Świnonjście on the island of Uznam offers an agreeable stay. The resorts of Ustka and Łeba are also much frequented. In addition to Gdynia the Gdańsk region has also the pleasant seaside resorts of Orłowo and Sopot, the latter with the largest beach of them. In the Hel Peninsula one may specially mention the seaside resorts of Jurata, Jastarnia and Hel.

The Polish commercial fleet was heavily damaged by the war so that in 1946 it had only 94,000 B. R. T. At the end of the Six Years' Plan it will have more than 500,000 B. R. T.

The transport roads of all kinds are important for the economic development of the country. Poland has more than 24,000 km. of railways, administered by ten regional railway boards. The length of the roads has increased from 63,000 km. to almost 97,000 km. The density of roads and railways was and still is greatest in the rich and industrial Silesia. Polish aviation is steadily increasing both as far as passenger traffic is concerned and as far as mail service is concerned.

The Polskie Linje Lotnicze „LOT“ carries with planes of the Polish air lines more and more passengers and parcels. The most important navigation enterprise of the Polish State is the State Company (formed 1926) Żegluga Polska — Polish Navigation Company.

Poland has its most extensive foreign trade with the USSR. Close trade relations exist also with Czechoslovakia, Bulgaria, Hungary and Rumania, Poland trades with 30 European and oversea countries and its turnover exceeds 1.3 milliard dollars a year.

Poland exports chiefly coal, coke, sugar, iron and products of the iron industry, further zinc goods, textiles, glass, eggs, bacon, potatoes and fowls. It imports iron ore, copper, copper plate, cellulose for paper making, hides and shoes, cotton, various lubricants, and machines for its industry.

Since July 22nd, 1952, Poland is a People's Republic. Since 1950 it is divided for administrative purposes into 19 counties, with the towns of Warszawa and Lodź included, as each of these towns forms an administrative unit. On March 10th, 1947, Czechoslovakia concluded in Warszawa a treaty of friendship, co-operation and mutual aid with Poland. Since then Czechoslovak-Polish friendship and co-operation have grown, and have proved their value both in the cultural and in the economic field. Recent years have taught us that we have mutual interests. Therefore we have mutually to supplement each other for the benefit of the people of the two People's Democratic Republics.